

UPRAWNIENIA OSÓB ZE ZNACZNYM STOPNIEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

▪ Dodatek pielęgnacyjny

Dodatek pielęgnacyjny, wypłacany przez ZUS, przysługuje osobie uprawnionej do emerytury lub renty, pod warunkiem, że osoba ta została uznana za całkowicie niezdolną do pracy i samodzielnej egzystencji albo ukończyła 75 lat. Obecnie jego kwota to 208,67 zł.

▪ Zasiłek pielęgnacyjny

Osoba z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności może otrzymać zasiłek pielęgnacyjny, o ile nie jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego.

Zasiłek pielęgnacyjny to jedno ze świadczeń, przy którym nie obowiązuje kryterium dochodowe. Aktualnie – już od niemal 10 lat – to świadczenie wypłacane jest w wysokości 153 zł. Wnioski należy składać w urzędzie miasta lub gminy, w jednostce wypłacającej świadczenia rodzinne.

▪ Zniżki w komunikacji PKP/PKS

Osoby posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności (lub całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji) mogą korzystać z ulgowych przejazdów w komunikacji PKP/PKS:

- 49% ulgi na przejazdy w pociągach PKP – tylko w klasie 2. pociągów osobowych (warto zaznaczyć, że pociągami osobowymi są np. wszystkie pociągi Przewozów Regionalnych),
- 37% ulgi tylko w klasie 2. w pociągach pośpiesznych, TLK, ekspresowych, IC i EC.

Osoby niewidome, posiadające orzeczenie o stopniu znacznym, mają natomiast prawo do:

- 93% ulgi w przejazdach w pociągach PKP – tylko w 2. klasie pociągów osobowych (warto zaznaczyć, że pociągami osobowymi są np. wszystkie pociągi Przewozów Regionalnych),
- 51% ulgi – tylko w 2. klasie w pociągach pośpiesznych, TLK, ekspresowych, IC, EC.

Opiekun lub przewodnik towarzyszący osobie posiadającej stopień znaczny lub osobie niewidomej posiadającej stopień znaczny (lub całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji) ma prawo do 95% zniżki w pociągach osobowych, pośpiesznych, ekspresowych, IC, EC.

Informacje dotyczące zniżek w przejazdach oraz dokumentów wymaganych do ich potwierdzenia można znaleźć na stronach:

- PKP Intercity (tabela ulg ustawowych – plik PDF, 419 KB)
- Przewozów Regionalnych (tabela uprawnień – plik PDF, 88 KB)

• Zniżki w komunikacji miejskiej

Ulgi w komunikacji miejskiej ustalane są w drodze uchwały rady miasta lub gminy. Dlatego w poszczególnych miejscowościach są różne, np. w Warszawie osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności korzystają wraz z opiekunem z bezpłatnych przejazdów w komunikacji miejskiej. W wielu miastach jest podobnie, w innych całkiem inaczej.

Informacje dotyczące ulg w komunikacji danego miasta oraz na temat dokumentów potwierdzających prawo do ulgi można znaleźć na stronach miasta lub zakładów

komunikacyjnych.

- **Karta parkingowa**

To jedyne dokument uprawniający do parkowania na „kopertach” dla osób z niepełnosprawnością. Uprawnia także do niestosowania się do niektórych znaków drogowych.

Od 1 lipca 2014 r. karta parkingowa wydawana jest osobom zaliczonym do znacznego stopnia niepełnosprawności, mającym znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się (na podstawie orzeczenia wydanego po 1 lipca 2014 r.).

Wniosek składa się do przewodniczącego Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Osoba z niepełnosprawnością składa wniosek osobiście, z wyjątkiem:

1. osoby, która nie ukończyła 18. roku życia, za którą wniosek składają rodzice lub ustanowieni przez sąd opiekunowie albo jeden z rodziców lub ustanowionych przez sąd opiekunów;
2. osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie, pozostającej pod władzą rodzicielską, za którą wniosek składa jeden z rodziców;
3. osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie, niepozostającej pod władzą rodzicielską lub osoby ubezwłasnowolnionej częściowo, za którą wniosek składa odpowiednio opiekun lub kurator ustanowiony przez sąd.

Do wniosku dołącza się:

1. jedną fotografię o wymiarach 35 mm x 45 mm, odzwierciedlającą aktualny wizerunek osoby, której wniosek dotyczy, przedstawiającą tę osobę bez nakrycia głowy i okularów z ciemnymi szklami;
2. dowód uiszczenia opłaty za wydanie karty parkingowej (21 zł);
3. w przypadku złożenia wniosku przez osoby, które nie ukończyły 18. roku życia oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie, składa się oświadczenie o posiadaniu prawa do sprawowania odpowiednio władzy rodzicielskiej, opieki lub kurateli.

Składając wniosek przedstawia się do wglądu oryginał prawomocnego orzeczenia o niepełnosprawności (wydanego po 1 lipca 2014 r.), o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień, wraz ze wskazaniem do karty parkingowej.

- **Zwolnienie z abonamentu za radio i telewizję**

Niektóre osoby z niepełnosprawnością są zwolnione z wnoszenia opłat za abonament radiowo-telewizyjny. Z abonamentu zwolnione są osoby:

- zaliczone do I grupy inwalidów lub
- posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub
- posiadające orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy, na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 j.t., z późn.zm.) lub
- posiadające orzeczenia trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, na podstawie ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291, z późn. zm.) lub
- które otrzymują świadczenie pielęgnacyjne z właściwego organu, realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych, jako zadanie zlecone z zakresu

administracji rządowej, lub rentę socjalną z ZUS lub innego organu emerytalno-rentowego lub

- niesłyszące, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu (mierzone na częstotliwości 2.000 Hz o natężeniu od 80 dB) lub
- niewidome, których ostrość wzroku nie przekracza 15%.

- **Rabat na usługi telekomunikacyjne**

Niektóre firmy telekomunikacyjne przyznają ulgi w opłatach osobom z niepełnosprawnością. Nie są to ulgi ustawowe, lecz ustalane przez poszczególnych operatorów.

Rabaty udzielane są osobom z niepełnosprawnością, które ukończyły 16 lat. Rabat może otrzymać osoba z niepełnosprawnością uprawniona do uzyskania rabatu albo jej prawny opiekun w razie stałego lub czasowego zamieszkiwania opiekuna prawnego razem z osobą z niepełnosprawnością. Pod pojęciem stałego lub czasowego zamieszkiwania rozumie się stałe lub czasowe zameldowanie osoby z niepełnosprawnością i opiekuna prawnego w tym samym lokalu mieszkalnym lub budynku.

O ulgi i uprawnienia dla osób z niepełnosprawnością warto też pytać u operatorów. Warto wiedzieć, że wszystkich operatorów obowiązuje Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z 26 marca 2014 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących świadczenia udogodnień dla osób niepełnosprawnych przez dostawców publicznie dostępnych usług telefonicznych, o którym więcej przeczytać można na stronie Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji.

Podatki

- **Ulga rehabilitacyjna**

Osoby z niepełnosprawnością, w ramach rocznego rozliczenia podatku od osób fizycznych PIT, mogą skorzystać z tzw. ulgi rehabilitacyjnej.

Od dochodu można odliczać faktycznie poniesione wydatki na cele rehabilitacyjne oraz wydatki związane z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych, poniesione w roku podatkowym przez podatnika będącego osobą z niepełnosprawnością lub podatnika, na którego utrzymaniu są osoby z niepełnosprawnością.

W ramach ulgi rehabilitacyjnej od dochodu można odliczyć m.in. wydatki na:

1. Adaptację i wyposażenie mieszkań oraz budynków mieszkalnych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności.
2. Przystosowanie pojazdów mechanicznych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności.
3. Zakup i naprawę indywidualnego sprzętu, urządzeń i narzędzi technicznych, niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonywanie czynności życiowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności (z wyjątkiem sprzętu gospodarstwa domowego).
4. Zakup wydawnictw i materiałów (pomocy) szkoleniowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności.
5. Odpłatność za pobyt na turnusie rehabilitacyjnym. Rejestr ośrodków mogących organizować turnusy rehabilitacyjne znajdziemy na stronie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.
6. Odpłatność za pobyt na leczeniu w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, za pobyt w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i

- pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne.
7. Opłacenie przewodników osób niewidomych I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu, zaliczonych do I grupy inwalidztwa, w kwocie nieprzekraczającej w roku podatkowym 2280 zł. Jest to odliczenie ryczałtowe.
 8. Utrzymanie przez osoby niewidome i niedowidzące, zaliczone do I lub II grupy inwalidztwa, oraz osoby z niepełnosprawnością narządu ruchu, zaliczone do I grupy inwalidztwa, psa asystującego, o którym mowa w tzw. ustawie o rehabilitacji zawodowej, w kwocie nieprzekraczającej w roku podatkowym 2280 zł.
 9. Opiekę pielęgniarską w domu nad osobą z niepełnosprawnością w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się oraz usługi opiekuńcze świadczone dla osób z niepełnosprawnością, zaliczonych do I grupy inwalidztwa.
 10. Opłacenie tłumacza języka migowego (dokumenty potwierdzające wykonanie usługi przez firmę bądź osobę fizyczną).
 11. Kolonie i obozy dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością oraz dzieci osób z niepełnosprawnością, które nie ukończyły 25. roku życia (kwoty potwierdzone fakturą).
 12. Leki – w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy faktycznie poniesionymi wydatkami w danym miesiącu a kwotą 100 zł, jeśli lekarz specjalista stwierdzi (wyda stosowne zaświadczenie), że osoba z niepełnosprawnością powinna stosować określone leki – stale lub czasowo.
 13. Odpłatny, konieczny przewóz na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne:
 1. osoby z niepełnosprawnością – karetką transportu sanitarnego,
 2. osoby z niepełnosprawnością, zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa, oraz dzieci niepełnosprawnych do lat 16 – również innymi środkami transportu, niż wymienione w lit. a.
 14. Używanie samochodu osobowego, stanowiącego własność (współwłasność) osoby z niepełnosprawnością, zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa, lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę z niepełnosprawnością, zaliczoną do I lub II grupy inwalidztwa albo dzieci z niepełnosprawnością, które nie ukończyły 16. roku życia – do potrzeb związanych z koniecznym przewozem na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne, w wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 2280 zł.
 15. Odpłatne przejazdy środkami transportu publicznego związane z pobytem:
 - na turnusie rehabilitacyjnym,
 - w zakładach, o których mowa w p. 6,
 - na koloniach i obozach dla dzieci i młodzieży, o których mowa w p. 11.
- Wydatek możemy udokumentować posiadaniem biletu na przejazd i potwierdzeniem pobytu.

O uldze rehabilitacyjnej przeczytać też można na stronie Ministerstwa Finansów.

▪ **Podatek od czynności cywilnoprawnych**

Zgodnie z ustawą o podatku od czynności cywilnoprawnych z dnia 9 września 2000 r. (Dz.U. z 2010 Nr 101 poz.649), osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, bez względu na rodzaj schorzenia, są zwolnione z opłacania tego podatku, jeśli nabywają na własne potrzeby sprzęt rehabilitacyjny, wózki inwalidzkie, motorowery, motocykle lub samochody osobowe.

Uprawnienia pracownika ze znacznym stopniem

Zgodnie z Ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, pracujące osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności mają określone uprawnienia. Są to:

▪ **Skrócony czas pracy**

Czas pracy osoby zaliczonej do znacznego stopnia niepełnosprawności nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo. Osoba z niepełnosprawnością nie może być zatrudniona w porze nocnej i w godzinach nadliczbowych. Zatrudnienie według skróconych norm czasu pracy nie może powodować obniżenia wynagrodzenia.

Przepisów tych nie stosuje się jednak:

- do osób zatrudnionych przy pilnowaniu oraz
- gdy na wniosek osoby zatrudnionej lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub w razie jego braku lekarz sprawujący opiekę nad tą osobą wyrazi na to zgodę.

• **Dodatkowa przerwa w pracy**

Zgodnie z przepisami Kodeksu pracy, jeśli czas pracy pracownika wynosi co najmniej 6 godzin, jest on uprawniony do trwającej co najmniej 15 minut przerwy w pracy, wliczanej do czasu pracy. Osobie z niepełnosprawnością przysługuje dodatkowe 15 minut przerwy, także wliczone do czasu pracy. Można tę przerwę wykorzystać na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek.

▪ **Dodatkowy urlop wypoczynkowy**

Osoba zaliczona do znacznego stopnia niepełnosprawności ma prawo do dodatkowego, 10-dniowego urlopu. Przysługuje on na takich samych zasadach, jak urlop wypoczynkowy. Jeśli osoba z niepełnosprawnością jest zatrudniona w niepełnym wymiarze czasu pracy, wymiar urlopu dodatkowego ustala się proporcjonalnie do czasu pracy.

Prawo do pierwszego urlopu dodatkowego osoba z niepełnosprawnością nabywa po przepracowaniu jednego roku po dniu zaliczenia jej do stopnia niepełnosprawności. Za dzień zaliczenia do stopnia niepełnosprawności należy uznać dzień posiedzenia zespołu orzekającego (data wydania orzeczenia).

▪ **Prawo do korzystania ze zwolnień od pracy**

Osoba ze znacznym stopniem niepełnosprawności ma prawo do zwolnienia od pracy z zachowaniem prawa do wynagrodzenia:

- w wymiarze do 21 dni roboczych w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym, nie częściej niż raz w roku,
- w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, jeżeli czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy.

Pracodawca udziela zwolnienia od pracy w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym na podstawie wniosku lekarza, sprawującego opiekę nad osobą niepełnosprawną, o skierowanie na turnus rehabilitacyjny. Łączny wymiar dodatkowego urlopu wypoczynkowego i zwolnienia od pracy w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym nie może przekraczać 21 dni roboczych w roku kalendarzowym.

Ważne! Osoby skierowane do sanatorium przez lekarza NFZ nie mogą więc, podobnie jak osoby korzystające z prewencji rentowej ZUS, z takiego zwolnienia korzystać.

Pracownik może także korzystać ze zwolnienia od pracy w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy. Zwolnienie to skutkuje usprawiedliwioną nieobecnością pracownika w pracy w sytuacji, gdy czynności te nie mogły być wykonane

poza godzinami pracy. Nieobecność w takim przypadku może trwać cały dzień lub kilka godzin, a pracodawca nie może wymagać, aby pracownik korzystał w tym czasie z urlopu wypoczynkowego.

Inne uprawnienia

▪ Wstęp do muzeów

Zgodnie z przepisami, m.in. renciści, renciści socjalni oraz osoby niepełnosprawne wraz z opiekunami są uprawnieni do korzystania z zakupu ulgowych biletów do muzeów. Dokumentem potwierdzającym uprawnienie do korzystania z ulgi w opłacie za wstęp do muzeów jest legitymacja emeryta-rencisty lub legitymacja dokumentująca niepełnosprawność (stopień niepełnosprawności). Wysokość ulgi oraz dzień wstępu bez opłaty ustala dla każdego muzeum jego dyrektor.

Ważne! Ulgi te obowiązują w muzeach państwowych.

▪ Pierwszeństwo w kolejkach

Od 2004 r. nie ma ustawowego obowiązku obsługiwanie osób z niepełnosprawnością poza kolejnością w sklepach, urzędach czy placówkach służby zdrowia. Jednak rozmaite instytucje czy placówki handlowe w swoich wewnętrznych regulaminach ustanawiają zasadę pierwszeństwa w obsłudze osób z niepełnosprawnością, szczególnie osób z widoczną niepełnosprawnością i ze stopniem znacznym. Dotyczy to m.in. placówek Poczty Polskiej, urzędów gmin, niektórych banków, sieci marketów, np. Carrefour, Tesco i wielu innych.

▪ Udogodnienia na poczcie

Na podstawie Ustawy Prawo pocztowe, bezpłatna usługa doręczenia listów, paczek i przekazów bezpośrednio do domu przysługuje osobom ze znacznym stopniem niepełnosprawności, przy czym do tego typu usług mają prawo jedynie osoby:

- korzystające z wózka inwalidzkiego,
- niewidome,
- ociemniałe.

Listonosz powinien także przyjąć od takiej osoby zwykły, opłacony list i wrzucić go do skrzynki. Nie może być to tzw. przesyłka rejestrowana, czyli np. list polecony.

Zapotrzebowanie na tę usługę i wymagane dokumenty (orzeczenie o stopniu niepełnosprawności) zgłasza się w urzędzie pocztowym w miejscu stałego pobytu lub u listonosza obsługującego rejon.

▪ Ulga paszportowa

W czasach otwartych granic w strefie Schengen wyrobienie paszportu nie jest tak ważne jak dawniej. Warto jednak wiedzieć, że osobom z niepełnosprawnością przysługują zniżki przy wyrabianiu tego dokumentu, zwłaszcza, że obecnie kosztuje to 140 zł.

Ulga 50 proc. (czyli trzeba zapłacić 70 zł) przysługuje po udokumentowaniu m.in.:

- emerytom, rencistom, osobom niepełnosprawnym i współmałżonkom tych osób,

- pozostającym na ich wyłącznym utrzymaniu,
- osobom przebywającym w domach pomocy społecznej lub w zakładach opiekuńczych, albo korzystających z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych.

Nie pobiera się natomiast opłaty paszportowej m.in. od:

- osób przebywających w domach pomocy społecznej lub w zakładach opiekuńczych albo korzystających z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych, jeżeli ich wyjazd za granicę następuje w celu długotrwałego leczenia lub w związku z koniecznością poddania się operacji.

• **Leczenie stomatologiczne**

W ramach obowiązującego systemu opieki zdrowotnej, osobom z niepełnosprawnościami generalnie przysługują świadczenia w takim samym zakresie, jak wszystkim ubezpieczonym.

Jednak w leczeniu stomatologicznym część osób z niepełnosprawnością, jeżeli wynika to ze wskazań medycznych, może korzystać z dodatkowych uprawnień, a dokładniej ze znieczulenia ogólnego i kompozytowych materiałów światłoutwardzalnych do wypełnień. Uprawnienie to przysługuje:

- dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością do 16. roku życia oraz dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym i znacznym w wieku 16-18 lat (z wyłączeniem procedury wizyty niepowiązanej z innymi świadczeniami gwarantowanymi – pierwszej wizyty dzieci do ukończenia 6. roku życia),
- osobom z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym i znacznym, które ukończyły 18 lat.

• **Pies asystujący**

Niektóre osoby z niepełnosprawnością, posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, korzystają z pomocy psa asystującego lub psa przewodnika.

▪ **Świadczenia dla opiekunów osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności**

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, opiekunowie osób z niepełnosprawnością, jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, mogą ubiegać się o specjalne świadczenia, tj.:

- świadczenie pielęgnacyjne lub
- specjalny zasiłek opiekuńczy.

Osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności mogą również ubiegać się o dofinansowanie ze środków PFRON – Starostwo Powiatowe w Legnicy, III piętro, pokój 309.